

Leikin Voima
- Uutta
varhaiskasvatuksen
toimintakulttuuria
rakentamassa

LEIKISTÄ TARINAA - TARINASTA LEIKKIÄ

Leikkimaailman monet
mahdollisuudet

Esimerkkinä Meriseikkailu

LEIKIN VOIMA
- HANKE
RAUMA 2018
HANNE NYMAN

“Tarinallisessa leikissä ja
leikkimaailmassa tarvitaan uudenlaista
ajattelua tilasta ja leikistä. Haaste ei
koskaan ole tila, vaan tapa ajatella.”

- Nyman & Korpi 2018

“Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin.”

(Rauman Vasu 2017, 30.)

“Leikissä yhdistyvät keskeiset oppimista edistävät elementit: innostus, yhdessä tekeminen ja omien taitojen haastaminen. Leikki kehittyy ja saa eri muotoja kokemusten karttuessa. Henkilöstön ja lasten sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus luovat perustan ajattelun ja kielen kehitykselle sekä kehittyville leikkitaidoille.”

(Rauman Vasu 2017, 30.)

“Leikki on varhaiskasvatuksen keskeinen työtapa. Pedagogisessa toiminnassa voidaan leikin juonen kehittämissä ja leikkimaailmojen rakentamisessa yhdistää draamaa, improvisaatiota tai satuja.”

(Rauman Vasu 2017, 31.)

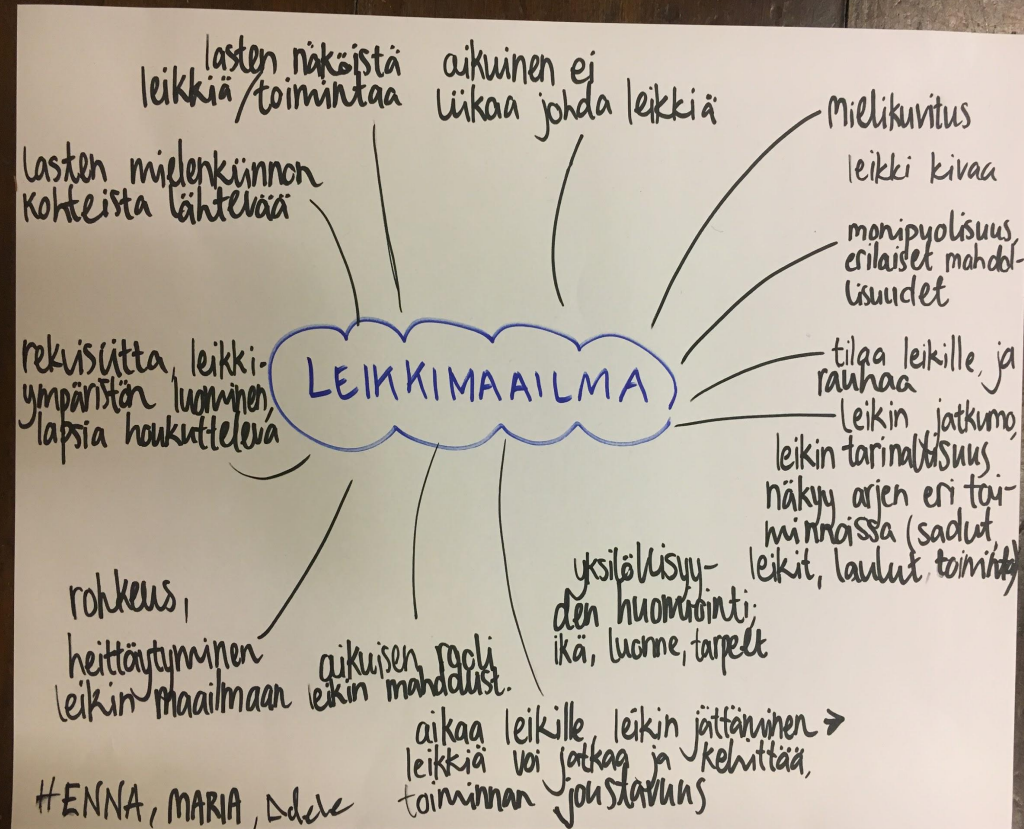
VASU: Leikkimaailma

“Pedagogisessa toiminnassa voidaan leikin juonen ja leikkimaailmojen rakentamisessa yhdistää draamaa, improvisaatiota tai satuja.”

(Rauman Vasu 2017, 31.)

Vasu ei avaa leikkimaailmaa käsitteenä. Keskustelut kasvattajien kanssa osoittavat, että leikkimaailmaan yhdistetään melkein kaikki leikkiin helposti liitettävät asiat leluista heittäytymiseen ja aikuisen rooleihin ja leikkiympäristöön. Leikkimaailma on kuitenkin myös oma käsitteensä. Leikkimaailman on luonut ruotsalainen, kasvatustieteiden tohtori Gunilla Lindqvist.

Vasun jalkauttaminen

Luova leikkipedagogiikka ja leikkimaailma

Leikkipedagogiikan isänä pidetään Friedrich Fröbeliä (1782 - 1852), joka tunnisti lasten omaehtoisen luovan leikin merkityksen. Leikkilahjat muodostivat pedagogisen välineistön.

Luova leikkipedagogiikka pohjautuu Gunilla Lindqvistin (1998) kehittämään työtapaan. Taustalla on avoin näkemys taiteesta ja kulttuurista. Leikillä ja kulttuurilla nähdään yhteisiä piirteitä ja eri taidelajit tukevat työtavassa toisiaan. Leikin keinoin luodaan uusia maailmoja ja rakennetaan tietoa. Yhteisen leikkimaailman käyttö auttaa lasta kehittämään leikkejä. Kirjallinen teksti ja elämyksellisyys / näytelmällisyys takaavat leikin kehittymisen. Yhteisten leikkimaailmojen rakentaminen on keskeinen menetelmä leikkipedagogiikassa ja muiden toimintojen tulisi tukea tätä.

Oleellinen osa leikkimaailmaa on rikas sisältö ja tarina sekä aikuisten esittämät roolihahmot. Aikuiset johdattelevat lapset leikkimaailmaan ja toimivat välittäjinä. Aikuisten tulee huomioida lasten kulloinenkin kulloinenkin lähikehityksen vyöhyke, jotta leikkiä voidaan hyödyntää ja käyttää oppimiseen. Tärkeää on huomioida aikuisten erilaiset roolit (mm. kanssaseikkailija).

Leikkimaailman tavoitteena on mahdollistaa lapselle uusien merkitysten luominen kun hän pääsee liikkumaan todellisen ja kuviteltujen tilanteiden välillä. Leikkimaailma kehittää luovuutta ja edistää lapsen kehitystä.

AIKUISEN ROOLI JA MERKITYS LEIKKIMAAILMASSA

Kerätä tietoa lapsista havainnoimalla toimintaa aktiivisesti, keskittymällä tilanteisiin oikeasti (herkkyyttä olemassaoloon tilassa). Tehdä tilaa leikille toiminnassa raivaamalla "estot". Rikastuttaa leikkiä ja suojella leikkirauhaa, hankkia materiaalia, esittää ideoita.

Antaa lasten tehdä ja suunnitella itse, ei tehdä asioita valmiiksi lasten puolesta.

Auttaa lapsia pääsemään sisään leikkimaailmaan. Fyysisellä läsnäololla aikuinen tekee tarinoista eläviä ja koskettavia. Aikuisten esittämät hahmot alkavat elää tarinoiden ulkopuolella. Lapset samaistuvat hahmoihin.

Aikuisten esittämät roolit luovat myös perusolemukseksi lisää kiinnostavuutta, lisäävät karismaa! Lapset kiinnostuvat aikuisesta eri tavalla, aikuisista tulee jännittäviä ja kiinnostavampia. Vaatii ymmärrystä improvisaation laista ja ymmärrystä satuihin liittyvästä oppimisen potentiaalista.

Tarinallisuus ja leikkimaailma ei ole tila vaan tapa ajatella leikistä ja leikin muodoista.

Leikin

mahdollisuudet

Gunilla Lindqvist

SEIKKAILU TYÖTAPANA - Elämyksellinen oppiminen

Nimitän tarinaan pohjautuvaa toimintaa Seikkailuksi. Se toimii elämyksellisessä oppimisessa menetelmänä. Sen ympärille voidaan rakentaa leikkimaailma ja erilaisia oppimiskokonaisuuksia.

Seikkailu yhdistää luontevasti varhaiskasvatuksen oppimisen ja toiminnan alueita sekä yhdistää monipuolisia työmenetelmiä (musiikki, draama, kuvataide, tvt, motoriikka, kieli, luonto jne.).

Seikkailu juontaa juurensa luovasta leikkipedagogiikasta, draaman eri muodoista, juonellisesta oppimisesta, satuseikkailuista ja nukketatterista. Näitä yhdistelemällä syntyy kokonaisuus, joka houkuttelee lapsia ja aikuisia leikkimään yhdessä. Mielekkäässä toiminnassa lapsi kokee leikkivänsä eikä välttämättä tiedosta tai edes huomaa kaikkea oppimaansa. Reflektio yhdessä jälkikäteen avaa lapselle oppimisen prosessia ja pedagoginen dokumentointi tekee opitun näkyväksi, ennen kaikkea lapselle itselleen.

Työtapa vaatii aikuiselta suunnitelmallisuutta, kykyä heittäytyä ja joustaa sekä reagoida nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Aikuisella on monta roolia ja niissä kaikissa voi joutua toimimaan yhtä aikaa. Edellyttää syvää lapsiryhmän tuntemusta, tietoisuutta lapsiryhmän tavoitteista ja oppimisesta.

Työtapaa on ollut haastava opettaa toiselle, mutta yrittämällä ja luottamalla prosessiin henkilöstö on saanut ns. juonen päästä kiinni ja lähteneet toteuttamaan seikkailua omista lähtökohdistaan ja ryhmän tarpeista käsin.

LEIKILLÄ ON OMA ESTEETTINEN
MUOTO
LEIKISSÄ LAPSI KERTOO TARINAA

LEIKKI JA KERTOMUS LIITTYVÄT
LÄHEISESTI YHTEEN

SEIKKAILU TODENTAA TARINAN
MUOTOA:

- ALKU
- KESKIKOHTA
- LOPPU

LEIKKIMAAILMAN RAKENTAMINEN ON
OLEELLINEN OSA ITSE LEIKKIÄ.

RIKAS TODELLISUUS
TUOTTAÄ RIKASTA
MIELIKUVITUSTA.

VASU - MERISEIKKAILU & Oppimisen alueet

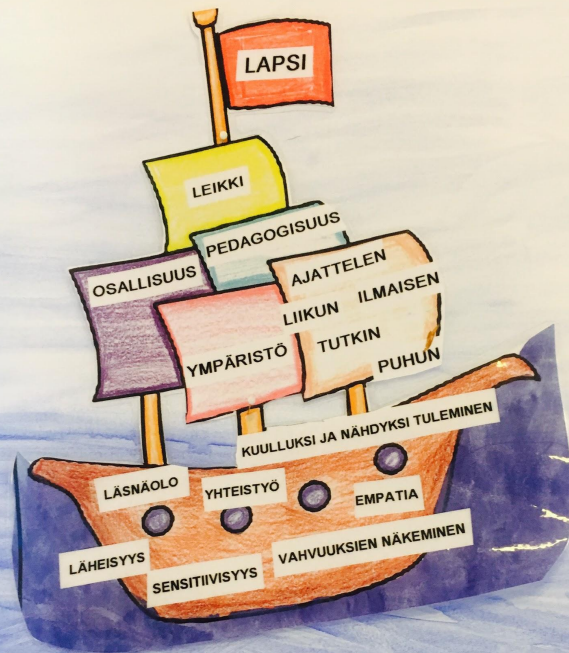
MINÄ
JA
MEIDÄN
YHTEISÖMME

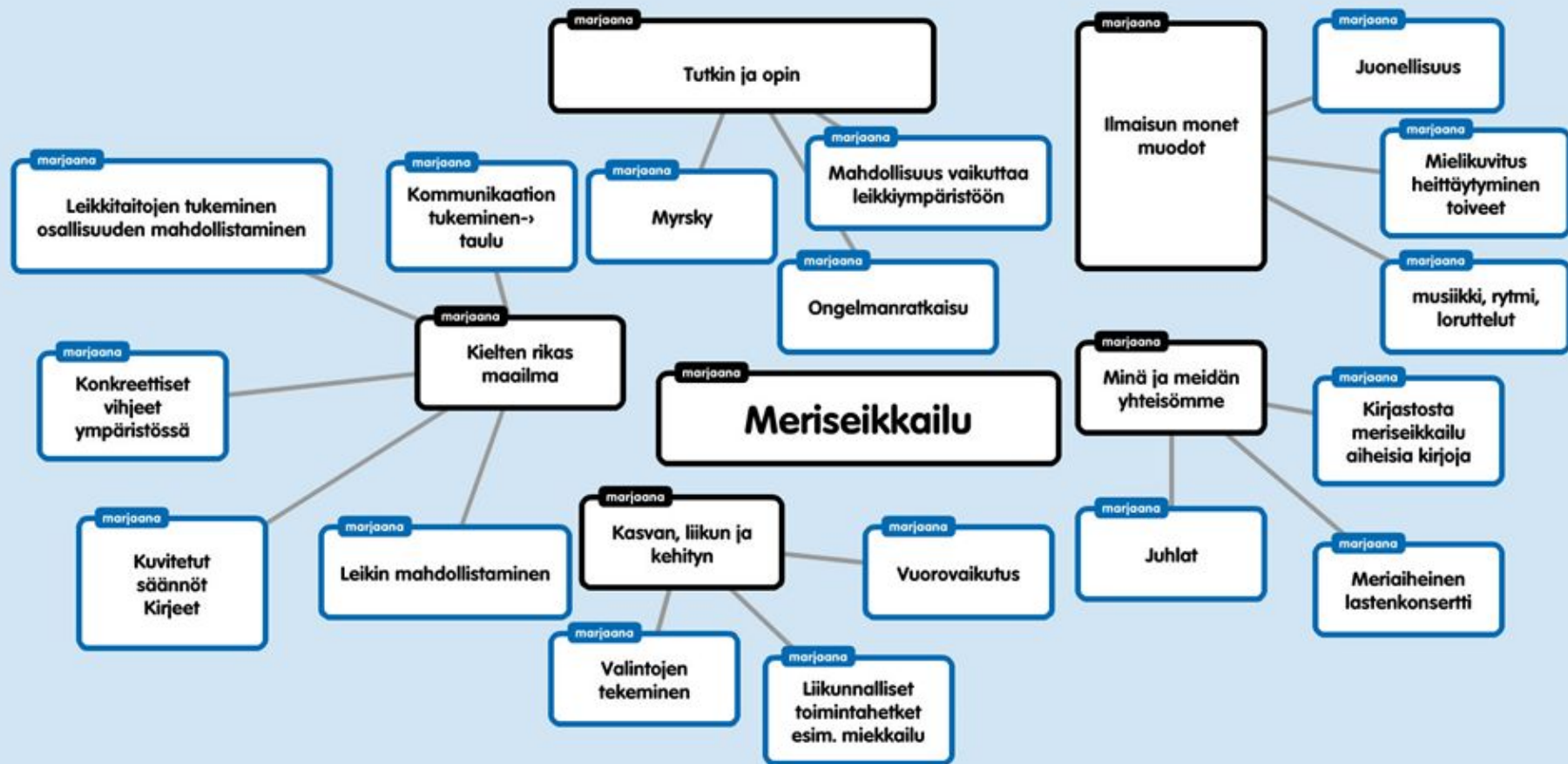
KIELEN
RIKAS
MAAILMA

TUTKIN JA TOIMIN
YMPÄRISTÖSSÄNI

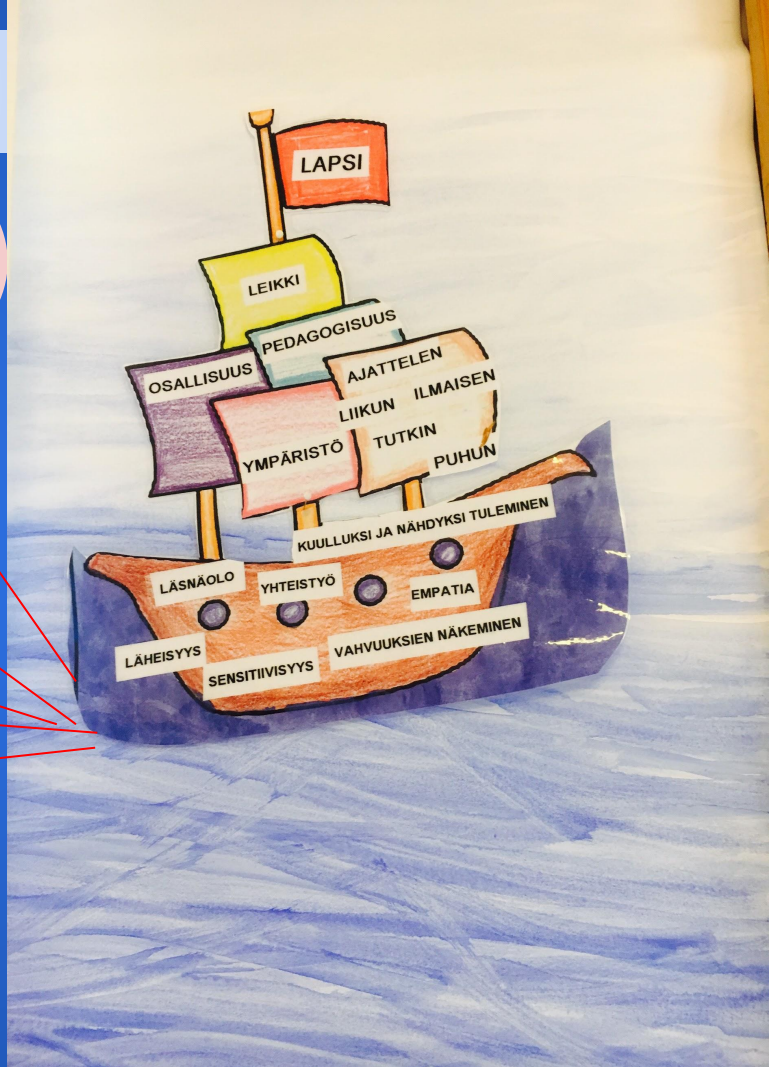
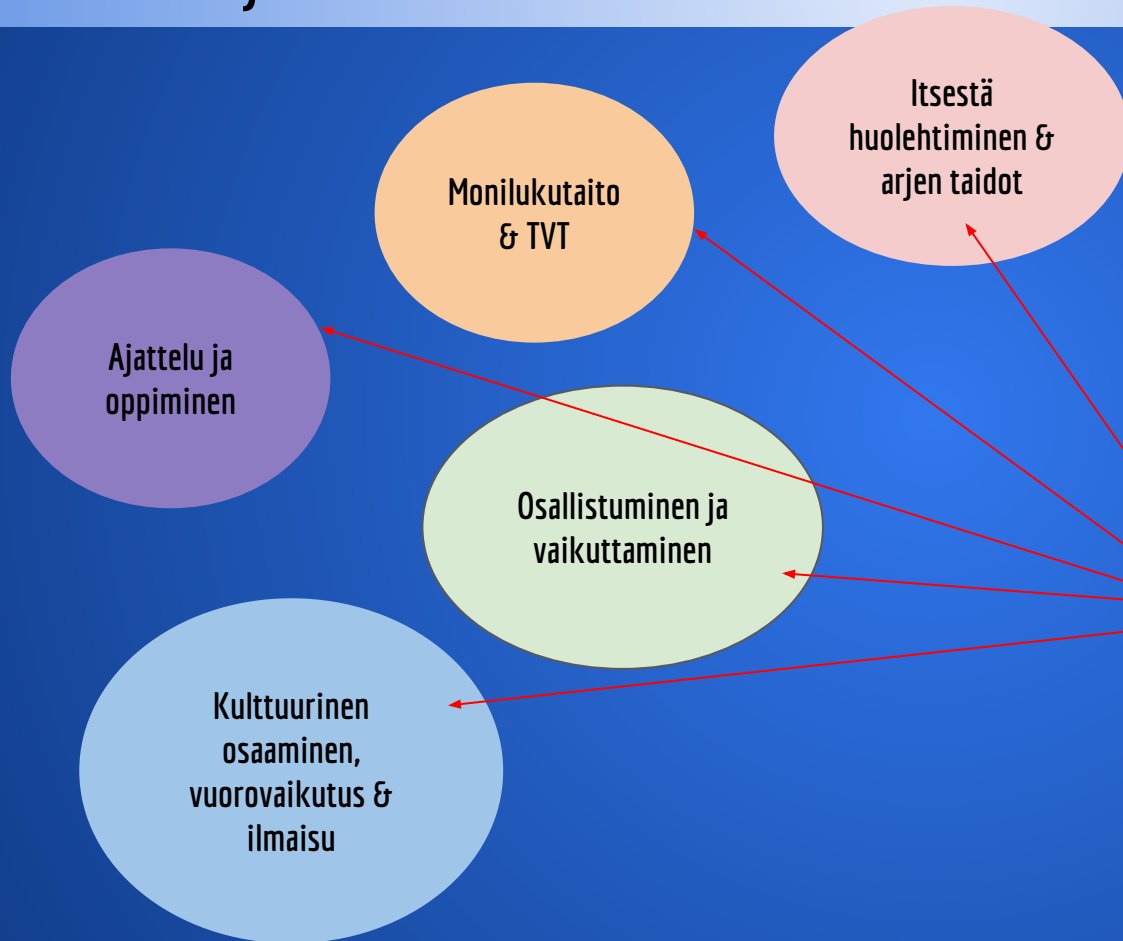
MINÄ
KASVAN
JA
KEHITYN

ILMAISUN
MONET
MUODOT

VASU: LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

VASU: LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN (Opetushallitus)

Ajattelu ja oppiminen

Taito jäsentää, nimetä ja kuvata ilmiöitä

Kysyä ja kyseenalaistaa

Mielikuvitus, luovuus
Sinnikkyys

Itsestä huolehtiminen & arjen taidot

Itsenäisyys

Tunteiden tunnistaminen & hallinta

Vastuullinen elämäntapa

Monilukutaito & TVT

Viestien tulkinta, tuottaminen.

Erilaiset lukutaidot

- Kuvia
- Numerot
- Media
- Peruslukutaito

TVT:n mahdollisuudet ja tuottaminen.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Oikeus tulla kuulluksi, olla osallinen omaan elämään.

Arvostava kohtaaminen, kuuleminen, nähdäksi tuleminen.
Minäkuva, itseluottamus, sos.taidot.

Yhteiset sopimukset ja säännöt.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus & ilmaisu

Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää sekä reflektoida omia arvoja & asenteita.

Taito olla vuorovaikutuksessa, ilmaista itseään eri tilanteissa.
Oman ja muiden kulttuurien ymmärtäminen, kunnioittaminen.

VASU: LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN (Opetushallitus)

MITEN?

Ajattelu ja oppiminen

Tehdään ajattelua näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin avulla. Kuullaan lasten ajatuksia. Tarjotaan monipuolisia ja merkityksellisiä kokemuksia. Ilo. Rohkaistaan olemaan lannistumatta epäonnistumisista.

Itsestä huolehtiminen & arjen taidot

Autetaan & kannustetaan, harjoitellaan. Autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Ohjataan vastuulliseen toimintaan & kunnioittamaan toisen kehoa.

Monilukutaito & TVT

Nimetään asioita ja esineitä. Opetetaan valmiuksia ymmärtää moninaista tekstimaailmaa. Innostetaan tutkimaan, tuottamaan & käyttämään viestejä. Tutustutaan TVT:n välineisiin, ohjataan.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Jokaisella lapsella on mahdollisuus tulla kuulluksi, osallistua ja vaikuttaa. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus & ilmaisu

Tutustutaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Henkilöstö toimii vuorovaikutuksen mallina. Harjoitellaan toisen asemaan asettumista. Jaetaan kokemuksia esim. erilaisista juhlista ja tavoista.

VASU: TOIMINTAKULTTUURI - TAVOITTEET? MITÄ TUOT TILAAAN, KUN TULET TILAAAN?

OPPIVA
YHTEISÖ

OSALLISUUS,
YHDENVERTAISUUS
JA TASA-ARVO

KULTTUURINEN
MONINAISUUS JA
KIELITIETOISUUS

HYVINVOINTI,
TURVALLISUUS JA
KESTÄVÄ
ELÄMÄNTAPA

LEIKKIIN JA
VUOROVAIKUTUKSEEN
KANNUSTAVA YHTEISÖ

MITEN JA MISSÄ NÄMÄ
MEILLÄ NÄKYVÄT
KONKREETTISESTI?

Meriseikkailussa oli kaksi merkittävää roolia:

- Papukaija Paavo (käsinukke)
- Kapteeni Mustaparta (Lähetti kirjeitä lapsille)

24/10/2017 10:30

24/10/2017 10:47

MERISEIKKAILUN YLEISET TAVOITTEET PEDAGOGISELLE TOIMINNALLE

Luoda eheyttetty ja pedagoginen toimintamalli

Luoda leikkimaailma, jossa voi leikkiä sekä omaehtoista että ohjattua leikkiä.

Luoda teema, jossa kokonaisvaltaisesti huomioidaan lapset ja leikki.

Luoda teema, jossa lapsille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua ja saada erilaisia elämyksiä.

Huomioida lasten tarpeet ja vastata niihin. Tämä näkyy kaikessa ryhmän toiminnassa ja toiminta rakentuu näistä lähtökohdista.

Tarinallisuuden rakentaminen aikuisesta käsin, jotta lasten osallisuus ja osallistuminen mahdollistettaisiin parhaalla mahdollisella tavalla.

MERISEIKKAILUSSA Kehitään ja vahvistetaan:

KOMMUNIKOINTIA JA ENNAKOINTIA, VUOROVAIKUTUSTA JA KAVERITAITOJA

OSALLISUUDEN KOKEMISTA

LEIKKITAITOJA JA KIELELLISIÄ TAITOJA

OMATOIMISUUSTAITOJEN VAHVISTAMISTA

KYKYÄ TEHDÄ VALINTOJA JA KÄYTTÄYTYMISEN SÄÄTELYÄ

TOISEN HUOMioon OTTAMISTA JA KUUNTELUA mm. ohjeet, kaverit, tarina

ONGELMAN RATKAISUA

KÄDENTAITOJA JA MOTORIIKKA

Mitähän
pullopostissa
lukee?

Tarinallisessa leikissä tai leikkimaailmassa on tyypillistä, että lapsille tulee kirjeitä, joissa heiltä pyydetään apua jonkin tehtävän ratkaisemiseen.

Lapset saavat mitellä taitojaan ja kokea onnistumisen tunteita. On mahtava tunne ratkaista haasteita, olla osa ryhmää ja saada olla sankari!

Itsetuntemus ja itsetunto kehittyvät leikissä ja leikin avulla. Meriseikkailussa viestejä tuli mm. pullopostilla.

- Viesteihin voidaan käsikirjoittaa mitä tahansa, mitä lasten omista vasaista toiminnan tavoitteiksi nostetaan. Viestissä voidaan pyytää lapsia toimimaan ryhmänä, pareittain tms.

30/01/2

Meriseikkailussa oleellista oli leikkiympäristön rakentaminen yhdessä lasten kanssa.

Lapset valmistautuivat teemaan monin eri tavoin.

Rakennettiin laivaa ja askarreltiin tarvittavaa materiaalia.

Lasten kanssa tutkittiin avaruutta, kuuta ja tähtiä, kaloja, merta jne.

TUTKIN JA TOIMIN

VASU: Oppimisen alueet

Lasten kanssa maalattiin vettä ja tehtiin meri. Askarreltiin kaloja, kaukoputkia, palmuja, hattuja, hiiriä, mustekaloja jne.

ILMAISUN MONET MUODOT

VASU: Oppimisen alueet

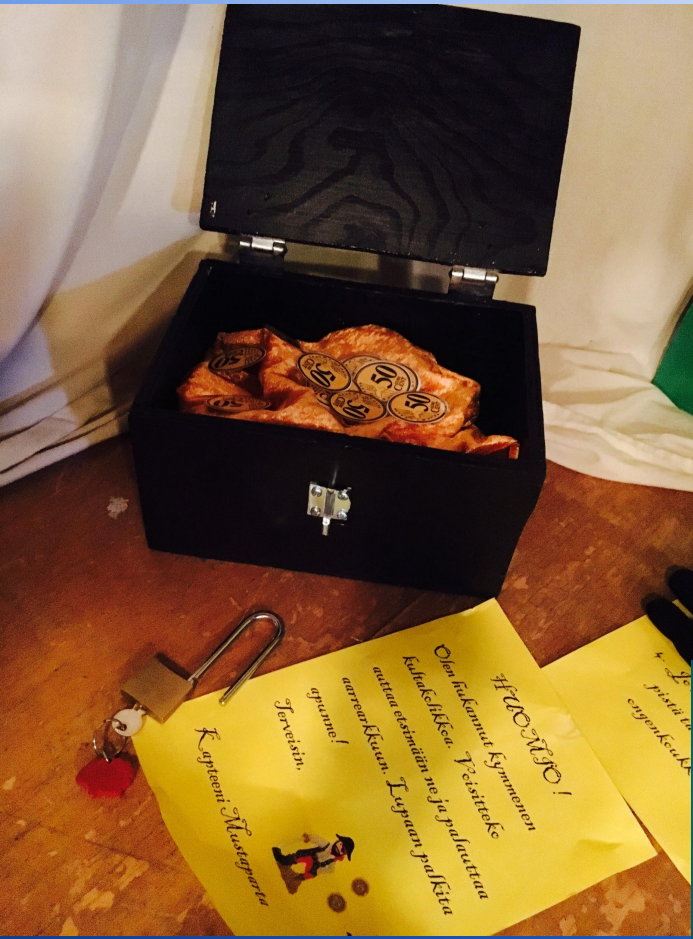
Nuotiolle keräännettiin lukemaan kirjeitä, ratkaisemaan ongelmia, keskustelemaan, laulamaan, riimittelemään tms.

MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

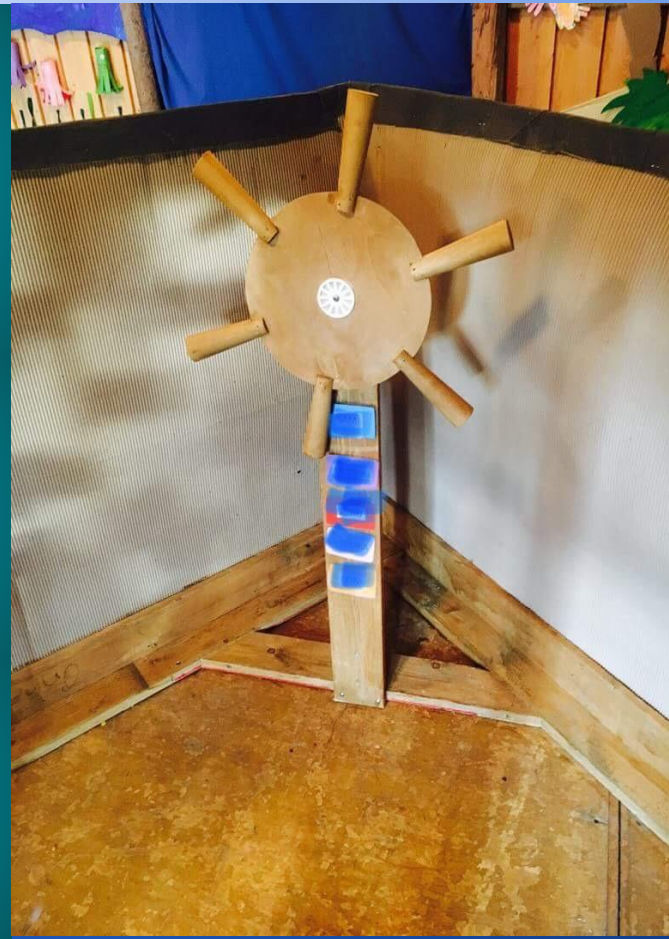
VASU: Oppimisen alueet

Kapteeni Mustaparta lähetti lapsille kirjeitä, joissa usein ratkaistiin ongelmia ja jouduttiin tekemään yhteistyötä.

- Kielen rikas maailma
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin
- Ilmaisun monet muodot

Laivaa ohjattiin vuorotellen. Kaikki pääsivät kapteeniksi ja saivat kertoa, mihin laiva tällä kertaa seilaa.

Leikkitaitojen tukeminen leikissä ja toiminnassa

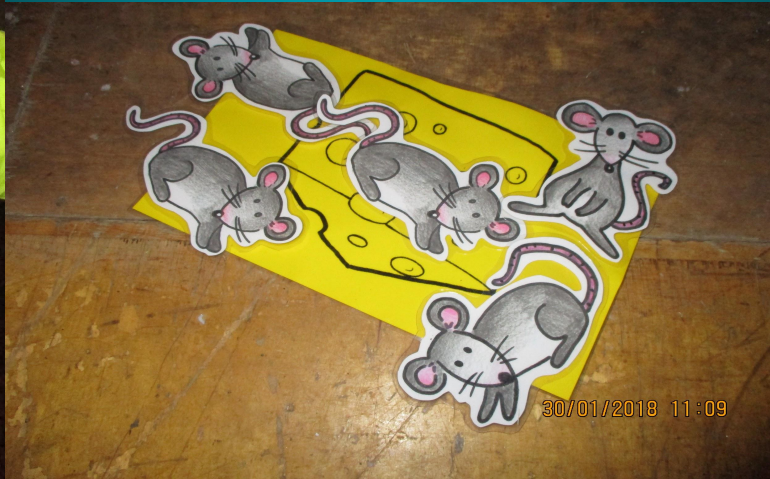
Leikkitaitoja tuettiin aktiivisesti kuvien avulla. Näin mahdollistettiin kaikkien lasten osallistuminen yhteiseen leikkiin ja tarjottiin kaikille mahdollisuus kommunikointiin sekä vuorovaikutukseen.

Leikkitaitojen tukeminen leikissä ja toiminnassa

Integroidussa ryhmässä kertomus kuvitetaan aina ja kuvat ovat täydentämässä kuulokuvaa tehtävästä tai tarinasta.

Paavo Papukaija eli seikkailussa mukana ja eläytyi tarinaan täysillä. Kapteeni Mustaparta oli mukana kuvana ja kirjeenä.

Eheytetty toiminta ja opetus

Nallet olivat vallanneet
Mustaparran saaren!
Lasten piti keksiä nalleille
paikka ja laittaa nallet
sinne asumaan.

Mihin perustetaan nalleisaari?

Mitähän nallet tekevät saarella öisin?

Hiiret asuvat omissa juustokellarissa:

- Lapset ovat tehneet omat hiiret
- Hiirelle kodin
- Värittäneet hiirivärityskuvan
- Vapaalla toiminta-ajalla lapset saavat leikkiä tilassa ja ottaa hiiret mukaan leikkeihin
- Jokaisella lapsella on ryhmässä oma väri, joka löytyy myös hiiren kodista
- Lapset ovat tehneet myös "hiirilelun"

ILMAISUN MONET MUODOT
MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

Hei lapset!

Kaamea n kylmä ulkona. Pyrstösuskani ovat aivan jäässä. Likä suustani tule kuin pihvinää. Tällaisena päivänä sitä toivoisi voivansa olla palmujen alla sinisenä höhtävän veden ääressä. Mustaparta auttoi minua kirjoittamaan teille kirjeen.

Kapteeni Mustaparta on kiinnittänyt huomiota, ettälette tehneet hienot hiiret itsellenne. Hän ajattehi ehdottaa teille leikkiä, jossa jokainen lapsi vuorollaan saisi etsiä omaa hiirtään.

Missä on hiiri?

Lapsi menee pois huoneesta ja odottaa kunnes aikuinen sanoo saa tulla sisälle.

Missä hiiri on?

Lämpenee

Kylmenee

Lapset saivat Mustaparralta kirjeitä, joissa oli usein ongelmia tai tehtäviä suoritettavaksi.

Lapset mm. tekivät omat hiirilelut ja leikkivät hiiren piilotusta.

marjaana

Hiiret saavat kodit

marjaana

Ympäristö (laivan maalaaminen, lipun tekeminen)

marjaana

Kaukoputket

marjaana

Meriseikkailuhatut

marjaana

Kolikoiden etsintää

marjaana

Mustekalojen askarteleminen

marjaana

Hain pitäminen ruuassa (pikku kalat ja hain ruokinta)

marjaana

Mustaparran suosikkilaulut

marjaana

Meriseikkailun vaiheet

marjaana

Pullopöstit ja toiveet

marjaana

Hiirten ruokintaa

marjaana

Hiirten ompeleminen

marjaana

Myrsky

marjaana

Miehistöseinä

marjaana

Kartalta etsiminen

marjaana

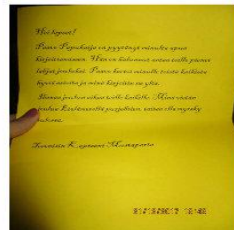
Kapteeni Mustaparran äiti

marjaana

Hiiret valtaavat laivan

marjaana

Paavo Papukaijan keuhut kaikille

marjaana

Aarteen saaminen takaisin arkkuun

REFLEKTOINTIA ARJESTA - Meriseikkailu

Vasun jalkauttaminen

Olin ensimmäisessä Hannen koulutuksessa syksyllä ja koin voimaantumista ja uudenlaista intoa sitä kohtaan, mihin suuntaan leikkiteemaa olisi hyvä lähteä viemään. Meille tiiminä oli teema valikoitunut meriseikkailuksi jo aiemmin. Hannen pajan jälkeen ymmärsin, että teemallinen ja pitkäkestoinen leikki tulisi olemaan meidän ryhmässä erilainen matka. Mielikuvituksen käyttö ja juonellisen leikin rakentuminen on lapsilähtöisesti hankalaa. Leikkiä tuli koko ajan virittää, johdattaa, mallintaa ja kannatella. Leikkiä ei saanut jättää yksin. Aikuisen rooli oli alusta lähtien selkeä. Aikuinen tulisi innostamaan, luomaan tarinaa, tukemaan, mallintamaan, sanoittamaan, mahdollistamaan, vuorovaikuttamaan ja sovittelemaan. Ja ennen kaikkea leikkimään ja heittäytymään.

Meriseikkailun aluksi ryhmän leikkitaitojen tukemiseksi luotiin strategia, jossa syntyi ajatus Kapteeni Mustaparrasta ja hänen tuomastaan kirjeestä. Kirje ohjaisi aina jonkin toiminnan äärelle esim. Ongelmanratkaisutaitojen tai motoristen taitojen. Meille oli tärkeää, että leikkimaailma kyettiin rakentamaan toimintakauden ajaksi pysyväksi.

Marjaana Korpi
Veo
Kaivopuiston pk,
Saarentähti

REFLEKTOINTIA ARJESTA - Meriseikkailu

Vasun jalkauttaminen

Se sai rakentua, innostaa, yllättää ja olla olemassa. Paavo Papukaija haluttiin tuoda mukaan hahmona, joka olisi jokaisessa meriseikkailussa mukana. Lisäksi haluttiin tuoda riittävästi olemassa olevia elementtejä, joiden kautta lapset alkaisivat vapaissa tilanteissa mielessään rakentaa juonellista leikkiä. Aikuisen tehtävänä oli luoda merimerkit, joiden kautta reitin seuraaminen olisi mahdollista.

Vuoden aikana meriseikkailusta kasvoi keskeinen teema ja yhteinen ilon aihe, jonka äärelle viikottain oli jännittävää kokoontua. Se oli kuitenkin myös pedagoginen haaste ja luovuuden punnitsija. Ideoita tuli lasten keskusteluista tai juonellisuuden jatkumisesta. Ideoiden pallottelu oli ihanaa tiimin kesken. Emme tyytynyt vähään vaan halusimme luoda mahdollisimman erityisen maailman lapsille, jossa heidän leikkitaitojaan kyettäisiin parhaan mukaan tukemaan.

Kapteeni Mustaparta on nyt jatkanut matkaansa kohti Etelämeren saaria. Päällimmäisenä ajatuksena on kiitollisuus siitä, miten hieno kokemus kyettiin yhteisesti luomaan. Tämä oli valtameren mittainen matka, mutta matkalla oli ihanaa olla. Miehistö oli paras ja seikkailu johti aina uuteen seikkailuun. Nyt perillä satamassa olo on kiitollinen ja kaikkensa antanut. Mutta kokemusta en vaihtaisi pois. Ensi vuonna jotakin uutta.

Marjaana Korpi
Elto
Kaivopuiston pk,
Saarentähti

Leikin voima ja Hanne ovat minua erityisesti auttaneet siinä, että olen saanut pohtia asioita monelta eri kannalta. Olen pohtinut esimerkiksi dokumentoinnin merkitystä, pedagogisuutta, lapsilähtöisyyttä, oppimisympäristöjä ja minua kasvattajana. Ja ennen kaikkea olen pohtinut leikkiä ja sen ydintä. Mielestäni meidän ryhmässä leikin ydin on, ettei leikkiä saa jättää yksin, kun se kohtaa lapsen, eikä lasta yksin kun se kohtaa leikin.

Olen keskustellut Hannen kanssa paljon siitä, miten leikki rakentuu, kun leikkitaidoissa on haasteita ja juonellisen leikin rakentuminen ei onnistu. Mitä enemmän haasteita on sitä enemmän tarvitaan leikkitaitojen arviointia, suunnitelmallisuutta ja mielikuvituksen tukemista. Aikuisen rooli korostuu, jotta leikki ja lapsi saatetaan yhteen. Hanne on innostanut, kyseenalaistanut, vaatinut pohtimaan, kulkenut rinnalla ja tukenut. Meillä olisi ilman Leikin voima -hanketta Meriseikkailu, mutta ilman Leikin voimaa se olisi erilainen ja ilman Hannea minun oma suhteeni siihen olisi erilainen.

Marjaana Korpi
Elto
Kaivopuiston pk,
Saarentähti

**LEIKKI ON MATKA.
MIHIN SINÄ
MATKUSTIT TÄNÄÄN?**

**ELÄMYKSELLISTÄ
MATKAA LEIKIN
MAAILMAAN!**

**Kiitos
Marjaana Korpi & tiimi,
Kaivopuiston pk & Saarentähti!**

Hanne Nyman